

Prof. Dr. Başak Işıl ALPAR
Dr. Öğretim Üyesi Abdullah Miraç BÜKEY

**İŞ GÜCÜ PİYASASI İLE TERÖR İLİŞKİSİNİN
TEORİK VE EKONOMETRİK ANALİZİ:
TÜRKİYE ÖRNEĞİ (2014-2020)**

FİLİZ KİTABEVİ
İSTANBUL
2025

Aralık 2025

ISBN: 978-625-5697-87-5

BASKI - CİLT

Filiz Kitabevi Basım Yayın Dağıtım
Petrol Ürünleri Sanayi ve Tic. Ltd. Şti.
Matbaacı Sertifika Numarası: 77398

YAYINLAYAN

Filiz Kitabevi Basım Yayın Dağıtım
Petrol Ürünleri Sanayi ve Tic. Ltd. Şti.
Cemal Yener Tosyalı Cad. No: 57/A (113)
Vefa-Fatih/İSTANBUL
Tel: (212) 527 0 718
(850) 441 0 359
Faks: (212) 519 20 71

www.filizkitabevi.com

bilgi@filizkitabevi.com

Yayıncı Sertifika Numarası: 77398

Copyright© Bu kitabın Türkiye'deki yayın hakları Filiz Kitabevi Basım Yayın Dağıtım Petrol Ürünleri San. ve Tic. Ltd. Şti.'ne aittir. Her hakkı saklıdır. Hiçbir bölümü ve paragrafı kısmen veya tamamen ya da özet halinde, fotokopi, faksimile veya başka herhangi bir şekilde çoğaltılamaz, dağıtılamaz. Normal ölçüyü aşan iktibaslar yapılamaz. Normal ve kanunî iktibaslarda kaynak gösterilmesi zorunludur.

YAZARLAR HAKKINDA

Prof. Dr. Başak Işıl ALPAR

Başak Işıl ALPAR, lisans eğitimini İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri bölümünde (2002, Fakülte Birincisi); yüksek lisansını Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Anabilim Dalı Çalışma Ekonomisi Bilim Dalı'nda (2005); doktorasını ise İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Anabilim Dalı'nda (2011) tamamlamıştır. Aynı bölümde 2005-2011 arasında Araştırma Görevlisi, 2011-2013 arasında Dr. Araştırma Görevlisi, 2013-2018 arasında Dr. Öğretim Üyesi, 2018-2023 arasında Doçent Dr. olarak çalışmıştır. 2023 yılından bu yana Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Anabilim Dalı'nda Profesör Dr. olarak çalışan Alpar'ın çalışmaları; gelir dağılımı, yoksulluk, hanehalkı borçluluğu, yaşam kalitesi, sosyal politikalar, dezavantajlı gruplar ve kadın emeği konuları üzerinde yoğunlaşmaktadır.

Dr. Öğretim Üyesi Abdullah Miraç BÜKEY

Abdullah Miraç BÜKEY, lisans eğitimini 2008-2013 yılları arasında İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi İktisat-Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri (ÇAP) bölümlerinde tamamladı. 2011-2013 yıllarında Kuveyt Türk Katılım Bankası'nda yarı zamanlı çalıştı. Yüksek lisansını 2016 yılında İstanbul Üniversitesi Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü Çalışma Ekonomisi Anabilim Dalında tamamladı. 2023 yılında ise İstanbul Üniversitesi İktisat Anabilim Dalında doktora eğitimini tamamladı. İstanbul Üniversitesi İktisat Bölümü Teknoloji ve Sanayi İktisadı Anabilim Dalında Dr. Öğretim Üyesi olarak çalışmaya devam eden BÜKEY'in makroekonomi alanında muhtelif çalışmaları bulunmaktadır.

ÖN SÖZ

Terörizm kökenleri yüz yıllar öncesine dayandırılabilir güncel bir konudur. Ulusal ve küresel düzeyde muhtelif sebep ve sonuçları olan terörizm; yalnızca bireyle-ri, aileleri ve toplumu değil, aynı zamanda ulus devletleri ve ekonomileri de farklı biçimlerde ve derinden etkilemektedir. Terör; sebepleri, niteliği, amaçları, oyun kuru-cuları, piyonları, etki alanı, ideolojik altyapısı, finansman kaynakları, propaganda yöntemleri ve eylem sayıları ile dinamik ve değerlendirme gerektiren bir olgudur.

Literatürde terörün tanımı, türleri, olası sebepleri ve sonuçları, terör eylemlerinin özellikleri ile terörle mücadele yöntemlerine dair çok sayıda çalışma mevcuttur. Ayırı-ca terör olgusuyla dolaylı yollardan ilişkilendirilebilecek çok sayıda teori ve yaklaşım bulunmaktadır. Yıkıcı boyutları nedeniyle terörün kök nedenlerini tespit etmeye yöne-lik araştırmalar, disiplinler arası çalışmaların önemli bir alanını oluşturmaktadır.

Toplumsal ve ekonomik bağlamda yıkıcı sonuçları olan bir diğer önemli sorun ise işsizliktir. İşsizlik türlerinin tespiti, etkili mücadele stratejilerinin geliştirilmesinde kritik bir rol oynamaktadır. Terör ile olası ilişkisi bağlamında; yapısal işsizlik, (bazı bölgeler için) mevsimlik işsizlik, konjonktürel işsizlik, genç işsizliği ve uzun süreli işsizlik gibi görece daha yıkıcı nitelikteki işsizlik türlerinin önem kazandığı görülmek-tedir. Ayrıca son dönemin güncel konularından biri olan Ne Eğitimde Ne İstihdamda Ne Yetiştirmede (NEET) olan gençlerin potansiyelini değerlendirememesi ve içinde bulundukları meşguliyesizlik durumu da düşündürücüdür. Bu çerçevede istihdam ve iş gücüne katılım gibi iş gücü piyasası göstergelerinin de işsizlik ile birlikte değeren-dirilmesi önem arz etmektedir.

Kitap, üç ana bölümden oluşmaktadır. İlk bölüm, işsizlik, istihdam ve iş gücü gös-tergeleri ile terör konularına dair kavramları ve neden-sonuç ilişkilerini içermektedir.

İkinci bölümde muhtelif iş gücü piyasası göstergeleri ile terör ilişkisini dolaylı yollardan izah edebilecek mevcut teori ve yaklaşımları içeren kapsamlı bir teorik çer-çeve sunulmaktadır.

Üçüncü bölüm olan uygulama kısmında ise ulusal ve uluslararası literatür taramasıyla elde edilen bilgiler özetlenmiş; terörün kök nedenleri arasında yer alabileceği varsayımından hareketle iş gücü, istihdam ve işsizlik göstergeleri ile terör ilişkisi ele alınmıştır. Maryland Üniversitesi'nin Küresel Terörizm Veri Tabanı referans alınarak Türkiye'de işsizlik-istihdam-iş gücüne katılım ve terör olayları arasındaki ilişki ülke

düzeyinde, coğrafi olarak bölgesel düzeyde panel veri analizi yöntemi ile cinsiyet ayrıştırması yapılarak kapsamlı bir biçimde incelenmiştir.

Özetle bu kitap teorik temeli güçlü, ampirik yönteme dayalı ve Türkiye odaklı bir analiz içermekte; iş gücü piyasası dinamikleri ile terör arasındaki kritik bağlantıyı araştırmakta, kapsamlı sonuç ve öneriler sunmaktadır.

Yaklaşık iki yıllık bir emeğin ürünü olan bu kitabın ortaya çıkmasında fikir teatisinde bulunduğumuz tüm mesektaşlarımıza, desteklerini esirgemeyen Hocamız Prof. Dr. Faruk Taşçı'ya, tashih sürecindeki katkıları için Dr. Öğretim Üyesi Merve Çiloğlu-Yörübulut'a ve çalışmaya ayırdığımız zamanlara saygı ve sabır gösteren yakınlarımıza teşekkürlerimizi sunarız.

Temennimiz çalışma sonuçlarının ve sunulan önerilerin sosyal ve iktisadi politika yapıcılara yol gösterici olması, toplumsal barış ve huzurun tesisine hizmet etmesidir.

Prof. Dr. Başak Işıl ALPAR
Dr. Öğretim Üyesi Abdullah Miraç BÜKEY
İstanbul, 2025

İÇİNDEKİLER

YAZARLAR HAKKINDA.....	III
ÖN SÖZ	V
İÇİNDEKİLER.....	VII
ÖZET.....	IX
ABSTRACT	X

GİRİŞ1

1. İŞ GÜCÜ, İSTİHDAM, İŞSİZLİK VE TERÖR/İZM.....5

1.1. İş Gücü, İstihdam, İşsizlik ve İlgili Kavramlar	5
1.2. Sebepleri ve Sonuçları ile Terörizm.....	8
1.2.1. Terörizm	8
1.2.2. Terörizmin Türleri ve Terör Eylemlerinin Temel Özellikleri	10
1.2.3. Terörün Sebepleri ve Sonuçları	13
1.2.3.1. Terörün Sebepleri	13
1.2.3.2. Terörün Sonuçları	15

2. TERÖRİZMLE İLGİLİ TEORİLER VE YAKLAŞIMLAR.....21

2.1. Kimlik Teorisi	22
2.2. Sosyal Öğrenme Teorisi	23
2.3. Radikalleşme Teorileri	23
2.4. Hayal Kırıklığı-Saldırganlık Teorisi	24
2.5. Görelî Yoksunluk Teorisi.....	25
2.6. Rasyonel Seçim Modeli	26
2.7. Sınıf Teorisi	26
2.8. Grup Tehdidi Teorisi.....	27

VIII

2.9. Terörizmin Genel Gerilim Teorisi	28
2.10. Modern Terörizmin Dört Dalgası Yaklaşımı ve Farklı Görüşler	29
2.11. Diğer Bazı Teori ve Yaklaşımlar	30
3. TÜRKİYE’DE İŞ GÜCÜ, İSTİHDAM VE İŞSİZLİK İLE TERÖR/İZM İLİŞKİSİ: PANEL VERİ ANALİZİ	33
3.1. Literatür.....	33
3.2. Analizde Kullanılan Veri Seti ve Değişkenler	47
3.3. Yöntem.....	48
3.4. Analiz Bulguları	48
3.4.1. İşsizlik-Terör İlişkisi.....	49
3.4.2. İstihdam-Terör İlişkisi	57
3.4.3. İş Gücüne Katılım-Terör İlişkisi	62
DEĞERLENDİRME, SONUÇ ve ÖNERİLER	73
Değerlendirme	73
Sonuç ve Öneriler	75
KAYNAKÇA	83

Theoretical and Econometric Analysis of the Labor Market-Terrorism Nexus: The Case of Türkiye (2014-2020)

ÖZET

Bu çalışma, iş gücü piyasası göstergeleri (işsizlik, istihdam ve iş gücüne katılım) ile terörizm arasındaki ilişkiyi teorik ve ekonometrik olarak incelemektedir. Çalışmada iş gücü piyasası göstergelerinin yanı sıra terörizmin kök nedenlerinin tespiti ve olası sonuçları ilgili teoriler ekseninde tartışılmış ve konu literatür bulguları ile desteklenmiştir. Çalışma, bu ilişkiyi Türkiye örneğinde (2014-2020) bölgesel (12 İstatistik Bölge), zaman ve cinsiyet temelli ayrıştırmalar yaparak derinlemesine analiz etmeyi amaçlamaktadır. Çalışmanın ampirik bölümünde, Maryland Üniversitesi Küresel Terörizm Veri Tabanı (GTD) ve TÜİK verileri kullanılarak 13 ayrı model ile Panel Veri Analizi gerçekleştirilmiştir. Bu modeller, iş gücü piyasası göstergeleri ile terör olayları arasında potansiyel nedensel bağlantıları araştırmaktadır. Elde edilen bulgular, ilişkinin karmaşık, bölgesel olarak heterojen, zamana ve cinsiyete duyarlı olduğunu göstermiştir. Ulaşılan çok sayıda sonuç içinde öne çıkanlardan bazıları şunlardır:

Özellikle Güneydoğu ve Ortadoğu Anadolu bölgelerinde genç ve yetişkin erkek işsizliğindeki artışın terör olaylarını güçlü bir şekilde artırdığı tespit edilmiştir. Bu bulgu, erkek işgücü piyasasından dışlanmanın radikalleşme için zemin hazırladığı tezini desteklemektedir. Buna karşılık, aynı hassas bölgelerde genç ve yetişkin kadın işsizliğindeki artışın terör olaylarını azalttığı (negatif korelasyon) bulunmuştur. Bu sonucun, kadınların kamusal alandan uzaklaşmasının, terör örgütlerinin militan devşirme kanallarını daraltmasıyla ilişkili olduğu düşünülmektedir. İş gücü piyasası göstergelerinin, özellikle istihdamın, terör olayları üzerindeki etkisinin genellikle bir dönem gecikmeli (1 yıl sonra) ortaya çıktığı belirlenmiştir. Ayrıca 2014-2020 arasında geçmiş dönem terör olaylarının cari dönemi pozitif ve anlamlı düzeyde artırması, terörün yapısal bir süreklilik arz ettiğini ve müdahale edilmedikçe kendini yeniden ürettiğini göstermiştir. İstanbul, Marmara ve Ege gibi gelişmiş bölgelerde ise işsizlik ile terör arasında anlamlı bir bağ kurulamamıştır. Bu durum, buradaki terör faaliyetlerinin ideolojik ve politik faktörlerden daha çok etkilendiğini düşündürmektedir. Sonuç olarak, terörle mücadelede salt güvenlik tedbirleri yerine; bölgesel dinamikleri, uzun vadeli sürdürülebilirliği ve cinsiyet kırılımlarını gözetken özel istihdam, mesleki eğitim ve sosyal entegrasyon politikalarının önceliklendirilmesi elzemdir.

Anahtar Kelimeler: İş gücüne katılım, işsizlik, istihdam, terör, panel veri analizi, Türkiye

ABSTRACT

This study provides a theoretical and econometric analysis of the relationship between labor market indicators (unemployment, employment, and labor force participation) and terrorism. In the study, in addition to labor market indicators, the root causes of terrorism and its possible consequences were discussed based on relevant theories, and the subject was supported by literature findings. The study aims to deeply analyze this relationship in the case of Türkiye (2014-2020) by making regional (12 Statistical Regions), time and gender-based disaggregations. The empirical section of the study employed Panel Data Analysis using 13 distinct models, utilizing data from the Global Terrorism Database (GTD) of the University of Maryland and the Turkish Statistical Institute (TÜİK). These models investigate potential causal links between labor market indicators and terrorist incidents. The findings reveal that the relationship is complex, regionally heterogeneous, time and gender-sensitive. The following are some of the key findings among the numerous results obtained:

A strong, significant increase in terrorist incidents was observed with rising young and adult male unemployment, particularly in the Southeastern and Middle East Anatolia regions. This finding supports the thesis that exclusion from the male labor market creates a fertile ground for radicalization. Conversely, an increase in young and adult female unemployment in the same vulnerable regions was found to decrease (a negative correlation) terror incidents. This outcome is thought to be related to the shrinking of terrorist organizations' militant indoctrination channels as women withdraw from the public sphere. It has been determined that the impact of labor market indicators, particularly employment, on terror incidents generally emerges with a one-period lag (1 year later). Furthermore, the fact that past terror incidents between 2014 and 2020 positively and significantly increased the current period's incidents indicates that terrorism possesses a structural continuity and reproduces itself unless intervened. No significant link was established between unemployment and terrorism in developed regions like İstanbul, Marmara, and the Aegean. This suggests that terrorist activities in these areas may be more influenced by ideological and political factors. In conclusion, combating terrorism requires moving beyond mere security measures to prioritize special employment, vocational training, and social integration policies that take into account regional dynamics, long-term sustainability, and gender specificities.

Keywords: Labor force participation, unemployment, employment, terrorism, panel data analysis, Türkiye